

Доситеј Обрадовић
Српски просветитељ
из Темišвара

Епархиски дом у Темišвару 1910 године, зграда у којој је била смештена Српска штедионица у Темišвару

Ми знамо да се привреда српског народа може поправити само истрајним радом. Зато се и не уздамо ни у кога, него смо спремни и одлучни да свршавамо све своје послове сами.

Из књиге Александра Бобика „ВРШАЧКО БАНКАРСТВО (1868-1994)“

„Српска занатлијска задруга“ д.д. основана 1921. г. променила је назив у „Српска занатлијска Банка д.д. у Вршцу, а имала је своје просторије на Тргу Краља Петра бр. 37. Председник је био Михајло Апостоловић, подпредседник Јован Клицин, чланови управног одбора Светислав Андрејевић, Светислав Радак, Лазар Радовановић, Јован Павловић, Св. Николајевић, Васа Стефановић, Паја Лунгиновић, Сл. Андрејевић и други. Док су чланови надзорног одбора били Душан Богдановић, Иван Стефановић, Милан Станковић, и Рада Филиповић. Књиговођа је био Атанасије Поповић.

Банка је у наредним годинама од 1927 имала следећи капитал и финансиски резултат:

Год.	Укупан биланс	(у милионима динара са једном децималом)					
		Деони-чарски капитал	Резерве	Штедни улози	Ресконт и Остала пасива	Чист добитак кредитори	
1927	28.3	2.0	-	20.4	0.7	0.3	0.4
1928	27.3	2.0	-	23.7	0.9	0.3	0.4
1929	26.2	2.0	0.1	18.6	4.8	0.2	0.5
1930	21.9	2.0	0.2	16.4	2.8	0.1	0.4

Кретања капитала а посебно штедних улога и код ове банке рефлектује дубину привредне кризе која је захватила читав свет.

Убрзано након усвајања завршног рачуна за 1930 годину на 10 седници скупштине од 29 марта 1931 године Српска Банка д.д у Загребу (основана 1895 године) обја-

вила је у вршачкој штампи да је отворила своју филијалу у Вршцу за Вршац и Јужни Банат, под називом Српска Банка д. д. у Загребу – филијала у Вршцу. Ова банка чији је дионички капитал износио 40.5 милиона, резерве 30 милиона и укупни капитал од 670 милиона динара имала је већ своје филијале у Великом Бечкереку, Дубровнику, Книну, Новом Саду, Панчеву, Сомбору, Сплиту, Сремској Митровици и Суботици. Пословне просторије ове филијале налазиле су се на Тргу Краља Петра 37 на 1. спрату (бивша зграда и пословне просторије „Српске Занатлијске Банке” д.д.) Банка је преузела целокупну активу и пасиву „Српске занатлијске банке” д.д. која је своје пословање ликвидирала („Н.Г.” од 21.6.1931.)

Српски новчарски заводи Вршца у Српској Банци:
Српска Кредитна Банка у Вршцу као филијала
Српске Задружне Банке, Нови Сад, Вршац 59
Српска Кредитна Банка, Вршац 227
Вршачка Кредитна Банка, Вршац 15 1/2
Вршачка Српска Банка и Штедионица, Вршац 90

ИЗ КЊИГА СТАРОСТАВНИХ

ОСНИВАЊЕ СРПСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ У ТЕМИШВАРУ

П. Н. ГОСПОДИНЕ!

Једно коло угледних синова нашег народа у Темишвару и околини са благословом свога Епископа Дијечезана покренуло је мисао да се оснује један угледан српски новчани завод у Темишвару, као важном средишту трговачко-привреднога и саобраћајнога живота, и седишту црквених, административних и војних власти и многих културних установа где се окупља у великом броју наш народ у Банату свршавајући разноврсне, нарочито трговачке и привредне послове своје.

Задатак тога завода био би у главном да јефтиним и разумним кредитом ослобађа народ од лакоумисленог задужења и од зеленашких злоупотреба и помаже га у имовном самоодржању и напредовању, нарочито код купа и закупа земље, код унапређења економије, код оснивања и унапређивања трговине и заната и т.д. Осим тога задатак би му био да унапређује народну штедњу примањем удеоница и улога и да прикупља иметак нашег народа који је расејан по разним заводима којима није прва брига добро народа и који можда служи онде циљевима који су супротни нашим потребама – па да тако удруженом имовном снагом води бригу о имовном стању свога народа и да се труди да се унапреди то стање тражећи напоре за народно благостање и отварајући га народу обавештењем, посредовањем и кредитом.

Мир, ред и рад.

*Армијски ђенерал Милан Ђ. Недић
Председник српске владе народног спаса.*

Што сам оно хтио рић?

Јосип Броз

The difference between genius and stupidity is that
genius has its limits.

Anonymous

Кад се грађаху мудри полудјеше.

Апостола Павла Римљанима 1.22

Такав завод, који би имао у виду у првом реду корист народну, помагао би не само имовину него још и културно свој народ, и то потпуно несебично, на који би посао јамчили одлучни људи из народа, који би се требали у то коло да ухвате на овај позив.

Зато би тај завод имали материјално и морално помагати свештеници и учитељи, српска интелигенција уопште, имућнији па свих других сталежа – и то у првом реду из наше епархије, сваки у свом кругу, знајући да тиме врше важну народну службу, која ће користити како појединцу тако и целини.

А томе заводу, који се мисли положити на ваљаним моралним основама, могле би мирне душе приступити с удеоницама, улозима и зајмовима и правне особе наше (опћине, задруге, удружења и закладе) знајући, да ће њихов иметак тако не само бити сигурно смештен него да ће примити на том месту и народ у службу.

Уједно би такав завод дигао углед нашем народу у Темишвару и Банату и оснажио народно поуздање које онде опада.

Завод се замишља са 1 – 5000 удеоница Ж 200 круна, од којих би се одмах уплатило 80 Кр. (40%) по удеоници, а остало доцније у ратама у размеку од 1 – 2 године дана према одлуци главне скупштине заводске.

У Темишвару самом осигурано је већ око 2000 удеоница, осим тога Српска Банка у Загребу која је обећала своју материјалну и моралну потпору код оснивања и руковођења завода осигурава 500, а из епархије и ван ње очекује се барем 1500 удеоница.

Стало нам је до тога, да сваки од народних пријатеља узме барен једну удеоницу, како би завод основао своју моралну помоћ на што шириј основи. Народна тела јако је и издржљиво, ако је збијено, а биће таково, ако се појединци у њему што више удружују и међу собом што тешће везују на сложним радом око унапређења народне снаге привредне и моралне.

Умољава се П.Н. да што пре, по могућности за 8 дана, одговори потписаноме на првом месту: да ли одобрава горњи похват и колико би удеоница убележио за себе, а за колико удеоница је као скупљач стекао сигурно уверење да ће бити убележене од осталих угледних чланова у месту.

Није нам потребе на крају нагласити, да ће овај похват, од којег се много очекује, и око којег већ стоји угледно коло српских родољуба, само онда потпуно успети, ако га свештенство и учитељство са српском интелигенцијом и својим народним пријатељима из трговачкога, занатлијскога и земљорадничкога сталежа СВОЈСКИ И ОДУШЕВЉЕНО пригрли.

У Темишвару на Благовести 1910.

У име оснивачког одбора чланови извршног одбора:

Др. Георгије Зубковић, с.р. Јован Новаковић, с.р.
протосинђел и секретар окр. протопрезвитер
епархиске управе као председник
као перовођа

Иван Муцалов, с.р. Др. Михајло Теодоровић, с.р.
велепоседник одветник и велепоседник

Александар Ненадовић с.р.
трговац

Овај чланак је послала госпођица Весна Степанов,
наша сарадница из Темишвара.

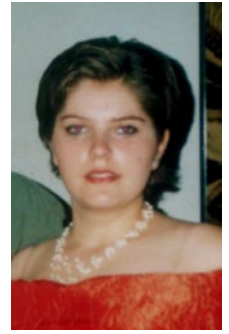
СПИСАК ДИОНИЧАРА СРПСКЕ БАНКЕ У РУМУНИЈИ

Овај попис дионичара Српске Банке д.д. Загреб регистран је код Банске Власти одјела за обрт, индустрију и трговину 8.XI.1940 под бројем 67131

Загреб 1.IV.1941

Арсеновић, Александар, Темишвар – Румунија 18
Балеану-Милошевић, Кристина, Темишвар – Румунија 1
Берић, Иван, Темишвар – Румунија 5
Димитријевић, Јелена, Темишвар – Румунија 11
Домански, Александар племенити Доман, Темишвар – Румунија 11
Домански, Еуген племенити Доман, Темишвар – Румунија 6
Домански, Александар, Темишвар – Руманија 10
Грујић, Миша, Турија – Румунија 1/2
Грујић, Љубица, Турија – Румунија 1/2
Јанковић, Наталија, Торонталдињас – Румунија 2
Јовановић, Стева, Темишвар – Румунија 8

Муцалов, Сима, Темишвар – Румунија 49
Муцалов, Иван, Темишвар – Румунија 63
Муцалов, Милутин, Темишвар – Румунија 43
Муцалов, Иван малодобни, Темишвар – Румунија 10
Муцалов, Олга, Темишвар – Румунија 14
Муцалов, Милорад, Темишвар – Румунија 43
Мургулов, Андрија, Темишвар – Румунија 10
Недељковић, Борислав, Темишвар – Румунија 1
Недић, Амалија, удова Јоце, Стара Молдава 1
Недић, Амалија, удова Јоце, Стара Молдава 20
Ненадовић, Шандор, Темишвар – Румунија 10
Николић, Милева, Темишвар – Румунија 25
Секулић, Милан, Темишвар – Румунија 2
Српска православна црквена општина, Темишвар – Румунија 1
Стефановић, Милијов, Темишвар – Румунија 388 1/2
Стефановић, Тома, Темишвар – Румунија 1
Стефановић, Шандора, удовица Хермина, Темишвар – Румунија 5
Стефановић, удовица Томе, Темишвар – Румунија 1
Стевановић, Хермина, Темишвар – Румунија 6
Стевановић, Стева, Темишвар – Румунија 1/2
Темишварска српска штедионица, Темишвар – Румунија 231

Весна Степанов,
наша сарадница
из Темишвара

Српска Банка има свој приказ на електронској мрежи. Молимо вас да погледате: Srpska-banka.com

СЕЋАЊЕ ДРАГИШЕ ЈАНКУЛОВ, СИНА ЖИВЕ ЈАНКУЛОВА

Становали смо у згради Мите Ђорђевића – Нанчића у главном сокаку број 89. Ето, све сам заборавио! Мислим да се улица звала Фрање Јосифа. Нисам сигуран. После I рата Краља Петра I. После II рата ул. 1. октобра – дан Ослобођења.

У тој кући је била и Српска кредитна банка и штедионица д.д.

Са улице: 1) мрачно предсобље; 2) сала преграђена са „мат” – замагљеним стаклом, а за клијенте на зиду дугачак чивилук, као они школски са око 20-30 „кука” хромитане, за капуте и шешире и врло велика фуруна (пећ), висока преко 2 м и широка око 70 см. Звали смо је локолотива! Касније је та стаклена преграда, замењена једноставним пултом; 3) сала за чиновнике са пет писаћих столова, са још два резервна од којих је један користио послужитељ чика Тоza „Американац”, јер је био у Америци и знао мало енглески и био потпуно обријан, док су у то доба сви мушкарци носили бркове. Касније послужитељка тетка Марици; 4) Татина канцеларија, као директорска, можда и са 3 велике железне касе свака са по три вертхјам браве,

за мене врло чудне. На зиду су биле слике Краља Петра I и Престолонаследника Александра. Слика је радио познати сликар Глишић, иначе запослен у познатој II Мушкој гимназији у Београду. Велики сто покривен зеленом чојом и око 15 столица, чивилук, мањи орман за књиге, на зиду фотографија освећења (отварање банке, лево стоји као први тата и држи уроловане (смотане) папире – статут Банке и и решење о оснивању, а све то је својеручно написао тата калиграфским рукописом, који је касније тотално искварио. Тада још није била пронађена писаћа машина; 5) Једна соба са стелажама за архиву. На зиду је био телефон у облику сандука окаченог на зиду, какви се данас виђају у филмовима из доба XIX века. Тата је касније имао телефон на свом столу, висок, хромиран са висећом слушалицом. Разуме се да су сви телефони имали ручку за окретање – за звоњење, јер су аутомати уведени тек много година после Прата, а тада се број „тражио” од телефонисткиње путем поште. У тој соби су била двоја врата – превучена тапетам, равна са зидом, скоро неприметна. Врата су водила у по једно одељење 1,50x1,50 м, са стелажама застарела – не актуелна архива. Та врата су била заклоњена стелажама са актуелном архивом. Некада су та два одељења служила за кутагило и за ручни лифт. . . .

THE ASSOCIATION OF HEIRS OF THE SHAREHOLDERS OF SRPSKA BANKA УДРУГА НАСЛЕДНИКА ДЕОНИЧАРА СРПСКЕ БАНКЕ

Удруга је регистрована при уреду тајника државе Illinois и има право јавног наступа.

PRESIDENT: Shaskevich, Michael, Chicago, Illinois;

SECRETARY: Reichelt-Omcikus, Elizabeth, Medford, New York;

TREASURER: Zorich, Diana, Pittsburgh, Pennsylvania;

DIRECTORS: Beric-Maskarel, Karmensita, Etibocoke, Ontario;

Bugarin, Aleksandar, Kansas City, Missouri 66109; Popović, Nenad, Chevy Chase, Mariland 20815.

CORPORATIONS: Привредник – заступан по Ђури Зороји, Загреб и Јелени Табак, Нови Сад. Бокешка Банка, Котор – заступана по Владану Лазаревићу, Котор. Фонд Арсе Пајевића, заступан по Гимназији „Змај Јован Јовановић”, Нови Сад – професор Петар Којић. Манастир Светог Стефана, Сомбор – заступан по Миливоју Недељковићу, намеснику манастира светог Арханђела Михаила. Миловински фонд чиновника и послужитеља Српске Банке – заступан по Михаилу Шашкијевићу, USA. Српски Кредитни Завод д.д. Бјеловар – заступан по Филипу Омчикусу. Српска Православна Црквена Општина, Kansas City, Kansas – заступана по оцу Александру Бугарину, USA. Српска Штедионица Глина – заступана по Даници Крнета-Релић.

Удруга броји преко две стотине чланова који заједнички имају право на преко 120,000 деоница Српске Банке од укупног броја од 570,000 деоница у протету. ДУЖНОСТ СВАКОГ НАСЛЕДНИКА ЈЕ ДА СЕ УЧЛАНИ У УДРУГУ И ДА БРАНИ ИМОВИНУ СВОЈИХ ДЕДОВА. АКО ТИ НЕ ТРАЖИШ СВОЈУ ДЕДОВИНУ, ОНА ЋЕ ПРИПАСТИ ХРВАТској ДРЖАВИ!

Адреса председника Управног одбора и директора Удруге наследника деоничара Српске Банке: Michael Shaskevich, 9056 South Pleasant Avenue, Chicago, Illinois 60620-5510, Tel. (773)238-7785, E-mail: shaskevich@aol.com

Први дани новембра 1918, крах Аустроугарске. Сваки дан се очекује да пређе Дунав српска војска. Аустроугарска војска се повлачи. Дању и ноћу одјекују пуцњи пушака – војске у расулу – војници без официра као пљачкашке банде „Зелени кадар” краде, обија, отима, пљачка. Мађарско варошко чиновништво немоћно. Они дању конферишу са виђенијим Србима, али не знају да се снају, плаше се да власт уступи Србим; побегли сви варошки чиновници који нису мештани. Сви се плаше ако однекуда дођу (врате се) мађарски жандарми. Они ће похапсити и убијати све виђене и угледне Србе, а обавезно стрелајати на лицу места сваког код кога нађу оружје. Тих дана ујка Коста доноси код тате своју пушку карабин тада врло цењену и модерну, са магацином од пет метака. Тих дана се вратио из Италије и ујка Славко, па је и он донео свој карабин, бајонет, револвер. Кум Јулије Јагодић је донео своју ловачку двоцевку и једноцевку са великим метком за лов на медведе (била је хромирана, као посребрена), а такође и официрску сабљу и бајонет. Тата је све то првих дана сакрио позади одељења застареле и актуелне архиве. То су тата и мама радили ноћу према свећама и замраченим прозорима. Ми, деца би се прикрали из нашег стана и крадом посматрали шта они раде. Они су нас приметили и запретили да ником не кажемо.

Предвече 7. новембра 1918, уочи Митровдана тата је разговарао са мамом. Ако ти бандити ипак провале дебелу храстову капију и уђу да пљачкају Банку, онда могу тату убити, јер су код њега стајали кључеви од гвоздених банчиних врата са по три вертхајм браве. Ако ипак не успеју да обију касе, пошто је тата имао само један кључ, док су се друга два налазила код благајника и књиговође, онда могу растурилити и архиву, па ако нађу оружје, све ће нас поубијати. Зато су они поново извукли све те пушке, сабље и пуштоље и поређали преко великог стола у нашу дневну собу. Ако банда војника – пљачкаша (која је себе називала „большевици-комунисти” и већ десетак дана харала, пљачкала, отимала, убијала), продре, да им тага одмах преда то поређано оружје – као бајаги својина Банке; да им преда кључеве и да каже да је од сукључара кључеве одузео варошки полицијски подкапетан, за кога је знао да је побегао пре 8-10 дана у Мађарску! . . . Ми деца (9 и 10) година смо слушали пуцњаву пушака, штектање митраљеза, па лупање кундацима у храстову капију и звоњење великог звона у авлији, које је одјекивало целим двориштем, по нашој и суседним кућама. Ми смо тако преседели до поноћи. Тако смо после поноћи заспали...

То после подне мама је код старе, седе, беле тетке Миле Нанчић. Са том великом госпођом, баба Милом Емилијом Ђорђевић – Нанчић, шила је свилену срвено, плаво, белу, српску заставу, али је до увече нису завршиле. Мој брат Небојша и ја смо поред њих, од отпадака доста успешно шили мале заставице, па и ми нисмо завршили, јер је мрак падао. Пуцњава бојника одметника убица-пљачкаша „большевика” постајала је све јача, па се мама вратила горе у стан.

Тата је био у вези са Српском војском. Он је знао да ће сутрадан 8. новембра 1918. године ући Српска војска, а знао је и деда Мита Нанчић. Ипак баба Мила и мама су морале прекунути шивење заставе и све посакривати.

Рано, пре зоре, мама је сишла доле код тетке Нанчићке и наставиле су да шију, те су ујутро деда Мита и тата истрчали из широм отворене капије и са том заставом ставили се на чело српске војске, поред комананта мајора Дедића.

Жива Ж. Јанкулов, (рођен 1. марта 1882 – умро 28. јануара 1947.)

Завршио је вишу финансијску школу у Будимпешти, после чега се враћа у Белу Цркву, где налази запослење у Српској Кредитној Банци. Касније постаје и њен директор. Банка је добро пословала све до 1935. године када Милан Стојадиновић врши опроштај земљорадничких дугова. Банка са много сељака-улагача, долази у врло тежак положај. Жива Јанкулов тада оснива филијалу за крај јужног Баната. Постаје директор и те Банке и волонтерски наплаћује грађанске дугове и успева да до рата врати сву штедњу.

Жива Јанкулов је био бански и епархијски већник Белоцрквенске општине и носилац многих признања, међу којима и ордена „Светог Саве”. Политички је припадао Радикалној странци и њеном вођи Николи Пашићу. Међутим, долази Други светски рат. Немци хапсе све виђеније Србе у Белој Цркви. Хапсе и Живу Јанкулова којег одводе у Петровград у логор. Касније бива пуштен, али у кућни притвор, а потом бива протеран за Вршац. У Вршцу је живео све до смрти. Сахрањен је у Белој Цркви.

КО НЕ ТРАЖИ НАТРАГ СВОЈУ ДЕДОВИНУ
ТАЈ ДЕДОВИНУ СВОЈУ ПРЕПУШТА ХРВАТСКОЈ
ДРЖАВИ.

МОЛЕ СЕ СВИ ЧИТАОЦИ ДА ПОМОГНУ ДА СЕ
НАЂУ ДЕОНИЧАРИ ТО ЈЕСТ НАСЛЕДНИЦИ
ДЕОНИЧАРА СРПСКЕ БАНКЕ.

ДУЖНОСТ И ЧАСТ СВАКОГ ДОБРО СТОЈЕЋЕГ
СРБИНА ЈЕ ДА БУДЕ ДЕОНИЧАР СРПСКЕ БАНКЕ.

Лист Српске Банке д.д. Загреб

Излази једанпут месечно

Одговорни уредник: **Михаило Шашкијевић**, председник Управног одбора Српске Банке
Претплата за земље Краљевине Југославије износи цену поштарине. За иностранство 5 Еу, односно 5 US\$ по листу.

Повериоци за бивше земље Југославије:

Ђуро Зороја, Писа 436, 10000 Zagreb
Александар Коло, Бул. Михаила Пупина 123/21, 11000 Нови Београд

Jelena Tabak, Златне Греде 7, 21000 Нови Сад

За иностранство:

Michael Shaskevich, 9056 S. Pleasant Ave. Chicago, Ill., 60620-5510 USA; shaskevich@aol.com